

Theo thống kê của ILO, hiện nay trên thế giới có hơn 60 quốc gia có lao động đi làm việc ở nước ngoài với trên 120 triệu người và có gần 200 quốc gia tiếp nhận lao động nước ngoài. Theo Bộ lao động, thương binh và xã hội, Việt Nam hiện có khoảng 300.000 lao động và chuyên gia đang làm việc ở 40 nước và vùng lãnh thổ với hơn 30 ngành nghề khác nhau.

Xuất khẩu lao động (XKLĐ) là một trong những biện pháp tích cực tạo việc làm cho người lao động của các nước đang phát triển, tăng nguồn thu ngoại tệ cho quốc gia và góp phần đáng kể cải thiện cuộc sống cho người lao động.

Một trong những yếu tố quan trọng nhằm thúc đẩy hoạt động XKLĐ là thị trường. Vấn đề này bao gồm việc tìm kiếm, tiếp cận, khai thác, mở rộng và giữ vững được các thị trường để XKLĐ.

Theo thống kê của ILO, hiện nay trên thế giới có hơn 60 quốc gia có lao động đi làm việc ở nước ngoài với trên 120 triệu người và có gần 200 quốc gia tiếp nhận lao động nước ngoài.

Theo Bộ lao động, thương binh và xã hội, Việt Nam hiện có khoảng 300.000 lao động và chuyên gia đang làm việc ở 40 nước và vùng lãnh thổ với hơn 30 ngành nghề khác nhau.

Thị trường lao động của mỗi quốc gia hay khu vực có những đặc điểm, những yêu cầu riêng. Những thị trường lao động mà Việt Nam đã tiếp cận hoặc có thể tiếp cận được theo chúng tôi có thể chia thành các khu vực như sau:

Khu vực Đông Bắc Á

Đây là một khu vực nhận rất nhiều lao động nước ngoài. Thị trường này có điều kiện làm việc khá thuận lợi, thu nhập tương đối cao và đặc biệt phong tục tập quán phù hợp với người Việt Nam.

Khu vực này đã tiếp nhận nhiều lao động VN. Tuy thời gian gần đây có

gặp nhiều khó khăn nhưng chúng ta vẫn nên coi đó là thị trường chính cho xuất khẩu lao động của Việt Nam. Đáng chú ý nhất là 3 thị trường: Nhật, Hàn Quốc và Đài Loan.

quản lý tu nghiệp sinh. Hàn Quốc yêu cầu phía Việt Nam phải tổ chức tuyển chọn khá nghiêm ngặt với tỉ lệ 10 chọn 1.

Những ngành nghề thị trường lao

ĐÁNH GIÁ THỊ TRƯỜNG XUẤT KHẨU LAO ĐỘNG

TS. PHẠM PHI YÊN

Hàn Quốc là thị trường tiếp nhận số lượng lớn lao động nước ngoài. Hiện có khoảng 14 quốc gia châu Á XKLĐ sang nước này dưới hình thức tu nghiệp sinh. Chính phủ Hàn Quốc quy định giới hạn số lượng tu nghiệp sinh nước ngoài ở mức 80.000 người, trong đó Việt Nam được 13.000. Hiện đang có khoảng 8.500 lao động VN đang làm việc trong hợp đồng, chủ yếu ở các DN nhỏ. Tổng cục doanh nghiệp nhỏ của Hàn Quốc (KFSB) cho biết họ sẵn sàng tăng gấp đôi hạn ngạch cho Việt Nam nếu ta có biện pháp hữu hiệu

động Hàn Quốc cần là công nhân kỹ thuật cơ khí, xây dựng, điện tử, dệt, may, xây dựng cầu đường, thuyền viên, dịch vụ... Thu nhập trung bình của một lao động khoảng 400-500 USD/tháng.

Thị trường Nhật hàng năm tiếp nhận khoảng 50.000 lao động từ 7 nước cũng dưới hình thức tu nghiệp sinh kỹ thuật. Nhật là nước phát triển, điển hình có mức sinh thấp nên cũng đang đứng trước nguy cơ thiếu lao động. Theo nghiên cứu mới nhất của tổ chức LHQ, Nhật mỗi năm phải cần đến

600.000 lao động để bù đắp cho lỗ hổng nhân lực. Theo ông thị trưởng thủ đô Tokyo thì Nhật không chỉ cần lao động nước ngoài cho những công việc nặng nhọc, độc hại và nguy hiểm mà còn cần thu hút lao động trí thức trẻ khắp nơi trên thế giới. Vì vậy đây là một thị trường đầy tiềm năng.

Hiện tại thị trường này có nhu cầu lao động ở các ngành kỹ thuật cơ khí, điện tử, chế biến thủy sản, xây dựng, thuyền viên, kỹ thuật viên công nghệ thông tin. Thời hạn làm việc cho tu nghiệp sinh là 3 năm, thu nhập có thể 500-600 USD hay 1700-1800 USD/tháng tùy công việc, tùy ngành nghề. Nhưng Nhật chỉ tiếp nhận người có nghề và đang làm việc ở các cơ sở sản xuất, dịch vụ được cử đi.

Thị trường Đài Loan: Tại hòn đảo này có khoảng 50.000 lao động thuộc 5 nước Đông Nam Á đang làm việc với 28 ngành nghề khác nhau.

Tính đến giữa năm 2001, số lao động Việt Nam đang làm việc ở Đài loan là hơn 11000 người với các nghề chủ yếu như khân hộ công, giúp việc gia đình, chăm sóc người già với thời hạn 2 năm có thu nhập trung bình 500 USD/tháng. Nhưng thị trường này còn cần nhiều loại nghề khác như xây dựng, sản xuất chế tạo, thuyền viên.

Điều các nhà hoạt động XKLĐ cần biết: đây là một thị trường rất khó tính, có yêu cầu cao với người lao động. Ví dụ, lao động giúp việc gia đình phải có sức khỏe tốt theo tiêu chuẩn của Đài Loan; phải được khám sức khỏe tại một trong những bệnh viện đã được phía bạn chấp thuận. Hoặc làm công việc chăm sóc người già phải có bằng y tá. Làm ở tất cả mọi công việc đều phải biết tiếng Hoa.

Khu vực Đông Nam Á

Hàng năm có khoảng 2 triệu lao động nước ngoài làm việc tại đây mà chủ yếu là ở Malaysia, Singapore, Brunei, Lào, Campuchia.

Lào là thị trường khá quen thuộc với hoạt động XKLĐ của Việt Nam. Hàng năm Lào tiếp nhận khoảng 10.000 lao động theo hình thức nhận thầu xây dựng, chăm sóc và khai thác rừng. Thu nhập của lao động ở thị trường này không cao, trung bình khoảng 200 USD/tháng.

Còn Malaysia là một trong những nước châu Á sử dụng nhiều lao động nước ngoài nhất. Đất nước này có 8

triệu lao động thì có đến 770.000 là lao động người nước ngoài đăng ký chính thức. Trong số đó, riêng lao động người Indonesia chiếm gần 80 %.

Hiện nay Chính phủ Malaysia đã có kế hoạch giảm dần sự lệ thuộc vào lao động nhập cư là người Indonesia bằng việc thuê lao động đến từ nhiều nước châu Á khác, trong đó có Việt Nam.

Malaysia có thể cần đến 100.000 tới 200.000 lao động VN làm việc chủ yếu trong ngành xây dựng, trồng cây công nghiệp.

Thực tế Việt Nam đã xuất khẩu lao động sang Malaysia nhưng mới chỉ có 200 y tá, trong khi quốc gia này sử dụng lao động nước ngoài ở nhiều lĩnh vực khác như xây dựng, dệt, may, trồng trọt, xây dựng cầu đường, điện tử, dịch vụ... Thời hạn làm việc cho lao động nước ngoài ở Malaysia thường là 2 năm và không quá 7 năm. Thu nhập trung bình 200-250 USD/tháng.

Singapore: cũng như những nước phát triển khác hiện đang có nhu cầu rất lớn về kỹ thuật viên tin học với thu nhập trung bình cao khoảng 1.500 - 1.700 USD/tháng.

Để khắc phục tình trạng thiếu lao động, chính phủ Singapore một mặt có chủ trương tiếp nhận lao động nước ngoài, mặt khác khuyến khích HS, SV nước ngoài đến học từ bậc phổ thông đến đại học. Nếu HS trúng tuyển sẽ được hỗ trợ 80% học phí/khóa học (từ 1,5 - 2 năm) và sau khi tốt nghiệp SV sẽ ở lại làm việc cho Singapore 3 năm, hưởng mọi chế độ như công dân Singapore.

Chính vì vậy đi du học Singapore cũng là một cách XKLĐ nên cần được quan tâm khai thác.

Khu vực Trung Đông

Là một trong những khu vực thu hút lao động nước ngoài lớn nhất thế giới. Ở đây thường xuyên có khoảng 9-10 triệu lao động nước ngoài làm việc với các ngành nghề đa dạng như xây dựng, dầu khí, dệt, may, dịch vụ công cộng, giúp việc gia đình... và chuyên gia các ngành.

Khu vực này tuy có điều kiện làm việc khắc khe, khí hậu và môi trường sinh hoạt khắc nghiệt và thu nhập lại không cao, chỉ từ 100 - 300 USD/tháng nhưng cũng cần khai thác nhằm giảm bớt áp lực về việc làm cho lao động VN.

Khu vực châu Phi

Khu vực này tuy có tỉ lệ thất nghiệp cao nhưng lại vẫn rất thiếu chuyên gia ở nhiều lĩnh vực như y tế, giáo dục, xây dựng, nông nghiệp...

Khu vực Đông Âu & Liên Xô cũ

Các quốc gia thuộc khu vực này hiện tại không có nhu cầu thuê lao động nước ngoài nhưng tại đây lại có rất nhiều công ty của người Việt sinh sống và làm việc từ thập niên 80 nên có thể đưa lao động sang theo các hợp đồng cá nhân.

Các khu vực khác

Hiện nay hầu hết các nước phát triển đều có xu hướng thiếu hụt lao động do dân số có dấu hiệu suy giảm như Ý, Úc, Anh, Đức... và cả Mỹ. Chính phủ của các quốc gia này đều không muốn khắc phục biểu hiện thiếu hụt lao động không chỉ bằng cách cho phép nhập cư mà còn thuê lao động từ các nước khác.

Lao động của các ngành nghề mà các nước phát triển có nhu cầu hiện nay thường là: chăm sóc gia súc, y tá, giáo viên, nông trại, thủy thủ, hộ lý, kỹ thuật viên công nghệ thông tin...

Mỹ cũng là một thị trường rất hấp dẫn lao động các nước đang phát triển vì có mức thu nhập cao gấp 3 lần so với Hàn Quốc, Đài Loan và gấp 2 lần so với Nhật.

Theo Bộ lao động Đức nhận định Đức thiếu khoảng 1,5 triệu lao động. Theo Viện thống kê quốc gia Ý, Ý cần tuyển 30.000 lao động nước ngoài. Theo Trung tâm nghiên cứu kinh tế và thương mại (tập đoàn tư vấn tại Luân Đôn), EU sẽ thiếu 35 triệu lao động vào năm 2050...

Những thông tin trên cho thấy rất nhiều thị trường có nhu cầu tiếp nhận lao động nước ngoài. Đó là điều thuận lợi cho các nước XKLĐ nói chung và cho Việt Nam nói riêng.

Vậy theo chúng tôi tiềm năng về thị trường để XKLĐ là rất lớn. Điều khó nhất đối với chúng ta hiện nay là phải có lao động với những phẩm chất đáp ứng được yêu cầu của các thị trường và có những biện pháp quản lý hữu hiệu lao động Việt Nam ở nước ngoài nhằm tạo uy tín cho lao động Việt Nam trên thị trường lao động quốc tế ■